

Til Stortingets finanskomite

21.05.2024

Teknas innspill til revidert nasjonalbudsjett 2024

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 107 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Studieavgift på utenlandsstudenter utenfor EU/EØS

Tekna viser til stor nedgang i antallet studenter innen teknologiske og naturvitenskapelige studieprogrammer på grunn av innføring av studieavgift for studenter utenfor EØS/Sveits.¹ Tekna mener vi vil svekke oppbygging av kompetanse innen svært viktige områder for oss som samfunn fremover og innen regjeringens prioriterte områder hvis studieplassene ikke fylles. Stipendordning som er innført for plasser fra det globale sør treffer ikke studieplasser innen teknologi og naturvitenskapelige disipliner og vil ikke avhjelpe situasjonen som har oppstått på disse fagområdene.

Vi har en kritisk lav rekruttering blant norske elever fra videregående over i realfaglige høyere studier. Skal vi klare gjennomføre det grønne skiftet, digitalisering og den økende eldrebefolkningen, samtidig som vi skal sikre nasjonal beredskap innen samfunnskritiske områder, må vi gjøre alt for å sikre god tilgang på studenter innen teknologiske og naturvitenskapelige fagområder.

Tekna ber Stortinget bevilge midler til økonomiske kompenserende tiltak/stipend til studenter fra land utenfor EØS/Sveits for å sikre rekruttering til studieprogram med svikt i rekrutteringen, studieprogram av stor nasjonal betydning.

Kompetansemidler til etter- og videreutdanning for lærere: digitale læringsressurser, skjermbruk og KI

Det skjer en rivende utvikling innen den digitale skolen og det er stort behov for kompetansepåfyll for lærere slik at de kan ta i bruk gode digitale verktøy. Det er viktig at lærere kan velge å bruke hensiktsmessige læringsressurser og kvalitetssikre undervisningen med vekt på elevenes læringsutbytte og ta i bruk KI på en god måte. Verktøy og metoder til bruk i elev- og senere studentvurderingen er i rask utvikling, ikke minst på grunn av nye utfordringer innen fusk og plagiering som konsekvens av digitalisering og bruk av KI.

Tekna ber Stortinget øke potten i Kompetanse for kvalitet og igangsette videreutdanningstilbud for lærere på ungdomstrinnet og lektorer i videregående innen digital kompetanse.

¹ [HK-dir statistikk \(hkdir.no\)](https://hkdir.no)

Tilskudd til næringsrettet forskning

Regjeringens strategi for FoU i næringslivet må følges opp allerede i revidert nasjonalbudsjett med konkrete midler. Forskningsrådet har de siste årene mottatt svært mange søknader til Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) og har måttet avvise mange støtteverdige prosjekter. IPN er et treffsikkert tiltak for å stimulere til forskningsaktivitet i bedrifter og FoU-miljøer. De næringsrettede forskningsmidlene bidrar også til å utløse private midler til forskning. Det er dermed et betydelig potensial for å utløse mer forskning og innovasjon fra næringslivet – som vi er avhengig av for å få til nødvendig omstilling de neste tiårene. Tekna mener disse ordningene er viktige for å oppnå regjeringens mål om at forskning og utvikling i næringslivet skal utgjøre to prosent av BNP innen 2030 og ber derfor om at det tilføres friske midler.

Tekna ber Stortinget styrke bevilgningene til ordningen innovasjonsprosjekter i næringslivet under Forskningsrådet slik at det kan lyses ut prosjekter i samme omfang som i 2021, dvs. 1,3 mrd. kroner.

Kompensasjonsordningen for deltagelse i Horisont Europa (Retur-EU)

Retur-EU har vært en viktig ordning for å tilrettelegge for norske aktørers deltagelse i EUs forskningsprogram Horisont Europa, som vi er avhengig av for å kunne være med i forskningsfronten på viktige områder. Ved å fjerne taket på 500 mill. kr, som foreslått, vil det gi forutsigbarhet og bidra til å opprettholde søknadsaktiviteten. Dette vil også kunne bidra til å styrke mulighetene for å nå regjeringens mål om en returandel på 2,8 prosent av de konkurranseutsatte midlene fra Horisont Europa. Tekna påpeker at det er viktig at midler utover den opprinnelige bevilgningen på 500 mill. kr. ikke blir tatt fra andre forskningsmidler.

Tekna ber Stortinget om å støtte regjeringens forslag om å fjerne taket i Retur-EU.

Nitrogenrensing i Oslofjorden og andre naturformål

Regjeringen foreslår å øke tilskuddsordningen til kommuner langs Oslofjorden for planlegging og prosjektering av nitrogenfjerning med 20 mill. kr. Dette innebærer mer enn en dobling av midler til ordningen. Den helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden fra mars 2021 understreker hvor alvorlig situasjonen er og beskriver en samlet tiltakspakke for å snu utviklingen. Nitrogenrensing i kommuner som ligger i Oslofjordens nedbørsfelt er en sentral del av planen. Kommunene finansierer selv utvikling og fornyelse av renseanlegg, men det er viktig at arbeidet forseres blant annet med sikte på redusert nitrogenforurensning. Bevilgningen stimulerer kommunenes arbeid på dette feltet.

Tekna ber Stortinget om å støtte regjeringens forslag om å øke bevilgningen til tilskuddsordningen til kommuner langs Oslofjorden for planlegging og prosjektering av nitrogenfjerning med 20 mill. kr.

Oppfølging av naturavtalen

Tekna er for øvrig skuffet over at av 20 mrd. kr. i økte satsinger i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, er økte satsinger for naturen begrenset til rundt 20 mill. kr, altså rundt én promille av beløpet. Kunnskapsgrunnlaget om behovet for en kraftfull satsing på å snu naturtapet og løse naturkrisen frem til 2030 og 2050 blir stadig sterkere og mer konkret, blant annet gjennom utredninger som regjeringen selv har fått gjennomført. Regjeringen

holder på med en utredning om hvordan den internasjonale naturavtalen fra desember 2022 skal gjennomføres i Norge. Denne vil neppe være ferdig tidsnok til å gi grunnlag for konkrete tiltak i statsbudsjettet for 2025. Tekna har heller ikke sett tilløp til en tydelig satsing i budsjettssammenheng etter 2022 som kan gjenspeile den alvorlighetsgraden i naturkrisen og de ambisiøse målene i naturavtalen som Norge har sluttet seg til.

Tekna ber Stortinget fremme forslag til en kraftfull oppfølging av naturavtalen allerede i revidert nasjonalbudsjettet bygget på allerede eksisterende kunnskapsgrunnlag og på allerede vedtatte planer.

Domstolene - Endringer i domstolstruktur

Regjeringen fremmer forslag om å opprette fem nye tingretter. Etter Teknas syn er dette uklok ressursbruk. Domstolsreformen har gitt raskere behandling for publikum, fordi ressursene utnyttes bedre og saksgangen går raskere. Tekna mener at det er uheldig at forslaget fremmes til tross for en svært omfattende høring med faglig motstand mot reversering. Når opprettelsen av fire av de fem nye domstolene har heller ikke vært på høring, så mener Tekna at Stortinget mangler et tilstrekkelig grunnlag for å avgjøre et så viktig spørsmål.

Tekna ber Stortinget om å ikke vedta forslaget om å opprette fem nye tingretter.

Havvind

Tekna er skuffet over at regjeringen ikke følger opp enigheten med SV i statsbudsjettet om «Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2024 legge frem tiltak for å elektrifisere offshore-installasjoner ved hjelp av havvind for å kutte klimagassutslipp.»

Tekna mener regjeringen har bidratt til et taktskifte for norsk havvindsatsning. Tildelingen av det første prosjektområdet for havvind, i Sørlige Nordsjø II, tidligere i år, er en viktig milepæl. Tekna mener det er positivt og viktig at Energidepartementet i denne tildelingen, har stilt krav om at Ventyr SNII AS har kontakt med ConocoPhillips Skandinavia AS som operatør for Ekofiskområdet om muligheter for elektrifisering av petroleumsinstallasjoner.

Samtidig er Tekna skuffet over at regjeringen i så stor grad lener seg på oljeselskapenes vurdering av at "omlegging til hel eller delvis drift med kraft fra land er det eneste tiltaket som kan kutte utslippene fra petroleumssektoren på norsk sokkel mye de neste årene og frem mot 2030." Som regjeringen selv beskriver, vil prosjekter med elektrifisering ved hjelp av havvind også kreve tilgang på en annen energiløsning når det ikke blåser. Dette kan for eksempel innebære en dobbel løsning med kraft fra land og havvind, og som regjeringen påpeker vil dette øke kostnadene ved tiltaket. Samtidig kan dette også redusere det samlede behovet for kraftoverføring fra land.

Olje- og gassnæringen er fortsatt en svært lønnsom næring. Dersom verden og Norge skal lykkes med å nå målene i Parisavtalen, må det bety at investeringene i å få ned CO₂-utslipp fra produksjon av olje og gass må økes drastisk. Å gi petroleumsnæringen et større ansvar for de økonomiske kostnadene ved elektrifisering og bidra til havvindutbygging.

Tekna ber Stortinget følge opp anmodningsvedtaket om å elektrifisere offshore-installasjoner ved hjelp av havvind, på en rask og effektiv måte.

Vedlikeholdsetterslepet på vei og jernbane må reduseres

Regjeringens ønske om å prioritere drift og vedlikehold av veier og jernbane er svært positivt. Derfor var Tekna skuffet over at de ordinære bevilgningene for 2024 var utilstrekkelige for å minke vedlikeholdsetterslepet. I RNB foreslår regjeringen å bøte på dette ved å bevilge drøye 600 mill. kr til vedlikehold av vei. Beløpet er imidlertid ikke tilstrekkelig, og må dobles for å unngå en økning i etterslepet. På jernbane overføres det drøyt 1,4 mill. kr, litt i overkant av den beregnede økningen i vedlikeholdsetterslepet. For jernbanens del presiserer regjeringen at dette beløpet omdisponeres fra investeringer for 2024, og at beløpet skal tilbakeføres de to kommende år. Det er vanskelig å tolke dette på annen måte enn at midlene til drift, vedlikehold og fornying på jernbane vil reduseres de neste to årene, og at vedlikeholdsetterslepet igjen vil skyte fart. Tekna vil ta dette opp i vårt innspill til høstens budsjettbehandling.

Tekna ber Stortinget bevilge minimum 600 mill. kr. i tillegg til regjeringens forslag for å hindre en økning i vedlikeholdsetterslepet på riksveiene i 2024.